

piano» (Li. Vert, Alsius).

ETIM. Nom de predi en -ANUM derivat del NP romà RUPUS (Schulze, 220; Holder II, 1248), com ja veieren M-Lübke (BDC XI, 30), Aebischer (Top., 129) i E.T.C. I, 236. J. F. C.

RUPIT

Nom d'un poble d'Osona, i diversos llocs menors. El poble és a les muntanyes de Collsacabra, a l'esq. del Ter, uns 30 k. al NE. de Vic i no gaire menys, dret al Sud d'Olot.

1) PRON.: *Rupit*, a St. Hilari i a Vic (Casac. 1920); id. en aquests i en el poble mateix, 1925 etc.

MENCIONS ANT. 1040, repartint blat entre la canonja de Vic i el monestir de (St. Pere de) Casseres: «Castosserris, blato quod erat in Castro *Rupeti*» (Villan., Vi. Lit. x, 329); 1241: *Rupit* (en reg.) (CCandi, Misc. Hi. Ca. II, 460); 1234 i 1290: junt amb *Savassona* (CCandi, o. c. II, 457, 458); 1323: *Rupito*, i 1350: *Ropit* (SerraV., *Pinós Mtpl.*, 331, 341); 1359: «castell de *Ropit*» (CoDoACA XII, 82); 1436: «parr. Sti. Petri de *Osorio*, termine castru de *Rupito*» (CCandi, St. Hilari *Sacalm*, 81): els castells termenats abraçaven sovint gran territori (aquest fins a *Osor*).

2) Mas antic i paratge en el Maresme, en el *Coll de la Creu de Rupit* (1923 etc. allí mateix): és la collada que uneix les valls de Canyamars (te. de Dosrius) i de Sobirans (te. d'Arenys de Munt), enllaçant les serres del Corredor i del Montalt. Recordo que allí prop es veuen grossos penyals (de la banda del Montalt si no em confonc).

3) Mas en el Vallès, te. La Garriga (enq. de 1932 per a l'*Onom.*).

3 bis) No crec que sigui idèntic al (3): *Font d'En Rupit*, te. de Montmany, GGC (Bna., p. 173).

4) A La Selva, te. Riudarenes, nom d'uns molins i d'un paratge vora la riera, però potser era paratge extens, més estès cap al S., car en aquest cartulari també figura en docs. relatius a Maçanet, Breda i fins la Batllòria: 1194: «molendini q. d. de *Rupit*, sicut habetur et continetur in rieria de *Rivoarenarum*» (Cart. de Roca-rossa, § 44); 1200: «in loco q. v. *Rupid*, in rieria scil. in parr. S. Martini *Rivoarenarum*» (ib., § 52; de nou §§ 53, 55, 57, 59).

5) En un doc. referent a llocs de la vall alta o mitjana del Gaià: 1188: «*Conil*, *Valespinosa*, *Vall Orsaria*, *Camarasa* --- alia sors est ad *Rupitum* --- honore Gui(ielmi) de *Pontils* ---» (Li. Bl. de Santes Creus, 312.4f., § 313).

6) Nota incompleta d'un *Rupido* en un doc. posterior al S. XIII, referent a *Rupità* (B. Emp.).

I algun NP, probablement posttopònim: *Rupit*, mercader de Bna., a. 1423 (BABL XIX, 179). El Baró de Maldà parla d'un difunt «Marquès de *Arrupit*», a. 1753 (*Excursions*, p. 151), però és seriós?

ETIM. Crec que ningú n'ha parlat, fora de dues notes breus i escèptiques en el *DECat* (I, 434, n. 3), dient a propòsit de l'origen del verb *arrupir*: «No hi hem

de confondre el nom del moixó, *ropit* o *rupit* --- = cast. *pitirrojo*, ll. zool. *Erythaeos rubecula*, que ve de RUBI-PECTUS 'pit-roig' --- Pel que fa al nom del poble de *Rupit*, a les Guillerries, i el *Coll de la Creu de Rupit*, així com *Rupidera*, antic poble del Rosselló (avui despoblat) —com ho mostra, amb estranya evidència, la naturalesa mateixa del poble de *Rupit* (on "no s'entra per terra, per aigua ni per aire", la dita tòpica: tot és cinglera i llosar!)—. Sembla ser VILLA RŪPETĪ, amb metafoia, 'poble del roquisser'».

Cuitava a reconèixer: «la conservació de la -P- és de ben mal explicar: influència del veí *Pruitt* PRODI-TUS?, de *am-pit* o *re-pit* 'pujada'? Del mateix RUBI-PECTUS o del nostre verb *arrupir*?, influència notarial?». Amb raó vaig quedar inconvençut, com ja ho mostra la pluralitat d'explicacions que jo suggeria; de nou vagament en *DECat* VII, 504a60 a propòsit del nom de l'ocellet.

Per a la metafoia no hi havia certament escrípol: recordem els diversos *Castell-follit* < C. FOLIET, *Bau-Follit* (supra, s. v. *Port-bou*), *Carlit* DESERTUM CARDE-TI etc. I ara que ja no tenim dos *Rupit*, com els que veia aleshores sinó 6 o 7, i sé que tots són paisatges rocosos (notem el 3 bis, el 4 i el 5, vora saltants d'aigua, i per consegüents rocosos), l'imperatiu semàntic no sols imposa més aquella base, perquè també ens ha de tornar més incredul d'aquells expedients excepcionals: que podien actuar en un nom peculiar (en particular la influència cultista notarial) però no pas en tants noms menors.

Ara veig l'explicació de l'antinòmia. Com que RUPES pertanyia als noms de la 3a. declinació llatina, amb formes en -I-: *rupium*, *rupibus*, el nostre llatí vulgar degué canviar RUPĒTUM en *RUPĪĒTUM: i en aquest la fonètica catalana conduïa normalment a RUPPIĒTU, locatiu RUPPIĒTI > *Rupit* per metafoia. Potser hi ajudaria el parònim *CARIETUM 'roquisser', del pre-romà CARIO- 'penyal', i sens dubte tants NLL com FOLIETUM, MERIDIETUM (cf. s. v. *Merialles*, *Mariola*); i quan GLARETUM (de GLAREA) es canvià en GLARIETU (a causa del vulgar *glarija*, com hem vist en els arts. *Lloret* i *Glorieta*), també pressionaria en el mateix sentit. Però no calia gaire perquè aquestes formacions en -IETU dels noms de la 3a. declinació semblen haver tingut força extensió entre nosaltres. A l'Alt Emp. hi ha el riu *Anyet*, format per la confluència d'un grup de riuetes de torrents i abundoses torreneres, d'AMNIETUM, collectiu del ll. cl. AMNIS 'riu menor' (art. supra).

RUPIDERA, poble del Baix Conflent, avui desaparegut; «*Ropidera*», agre. de Rodés (Alart).

MENCIONS ANT. *Rupidera*, afr. d'Illa (Abadal, *Eixalada*, 182); 1010: *Ropidaria* (Alart, *Bu. So. Agr. Pyr. Or.* x, 82); 1011, segons *InvLC*; 1381: *Ropidera* junt amb *Rodés* (*InvLC*); 1385: *Ropideria* (Alart, *Do. Gé. Hist.*, 19); 1395: *Ropidera* (Alart, ib., 27); 1396: «*Roders* --- *Ropidera*» (CoDoACA XII, 179); 1435: *Rupidera* (Alart, ib., 89).

Ací tampoc no hem de pensar en derivació del nom del moixó *rupit*, car la -d- intervocàlica no podria sortir de PECTUS, sinó de la -T- entre vocals de *RUPPIE-